

SPIS TREŚCI

Wstęp do wydania polskiego	17
Wstęp do drugiego wydania polskiego	19
Przedmowa	20
Wykaz skrótów	22

Rozdział pierwszy

ISTOTA I ROZWÓJ PRAWA MIĘDZYNARODOWEGO	25
PRAWO I POLITYKA W SPOŁECZNOŚCI MIĘDZYNARODOWEJ	26
ROLA SIŁY	27
SYSTEM MIĘDZYNARODOWY	28
FUNKCJA POLITYKI	32
ROZWÓJ HISTORYCZNY	34
Wczesne początki	34
Średniowiecze i odrodzenie	37
Prekursorzy współczesnego prawa międzynarodowego	40
Pozytywizm i naturalizm	41
Wiek dziewiętnasty	43
Wiek dwudziesty	45
Komunistyczne teorie prawa międzynarodowego	46
Trzeci Świat	51

Rozdział drugi

PRAWO MIĘDZYNARODOWE DZIŚ	54
ROZSZERZENIE ZAKRESU FUNKCJONOWANIA PRAWA W SFERZE MIĘDZYNARODOWEJ	54
WSPÓŁCZESNE TEORIE I INTERPRETACJE	58
Prawo pozytywne i prawo naturalne	58
Nowe podejścia	62

Rozdział trzeci

ŹRÓDŁA PRAWA MIĘDZYNARODOWEGO	69
ZWYCZAJ	71
Wprowadzenie	71
Istota zwyczaju	73
Co to jest praktyka państwa	77
<i>Opinio iuris</i>	78
Protest, przyzwolenie i zmiana prawa zwyczajowego	81
Zwyczaj regionalny i lokalny	83
UMOWY MIĘDZYNARODOWE	84

OGÓLNE ZASADY PRAWA	87
Prawo międzynarodowe a sprawiedliwość	91
ORZECZENIA SĄDOWE	93
DOKTRYNA PRAWA MIĘDZYNARODOWEGO	94
INNE MOŻLIWE ŹRÓDŁA PRAWA MIĘDZYNARODOWEGO	95
Komisja Prawa Międzynarodowego ONZ	98
Inne organy	100
Akty jednostronne	100
HIERARCHIA ŹRÓDEŁ I NORMY <i>IUS COGENS</i>	101
Rozdział czwarty	
PRAWO MIĘDZYNARODOWE A PRAWO KRAJOWE	103
TEORIE	104
ROLA PRAWA KRAJOWEGO W PRAWIE MIĘDZYNARODOWYM	105
PRAWO MIĘDZYNARODOWE W SĄDACH KRAJOWYCH	108
Wielka Brytania	108
(a) Międzynarodowe prawo zwyczajowe	109
(b) Umowy międzynarodowe	113
Stany Zjednoczone	117
Inne państwa	121
MOŻLIWOŚĆ ROZPATRYWANIA SPRAW NA DRODZE SĄDOWEJ, AKT WŁADZY PAŃSTWOWEJ	
IZWIĄZANE Z NIMI DOKTRYNY	127
CERTYFIKATY WYKONAWCZE	132
Rozdział piąty	
PODMIOTY PRAWA MIĘDZYNARODOWEGO	134
PODMIOTOWOŚĆ PRAWNA – WPROWADZENIE	134
PAŃSTWA	135
Powstanie państwa	136
Samostanowienie a kryteria państwowości	139
Uznanie	140
Upadek państwa	141
Podstawowe prawa państw	142
(a) Niepodległość	143
(b) Równość	145
(c) Pokojowe współistnienie	146
PROTEKTORATY I PAŃSTWA POD PROTEKTORATEM	146
PAŃSTWA FEDERALNE	147
Jednostki terytorialne <i>sui generis</i>	151
Terytoria mandatowe i powiernicze	151
Niemcy w 1945 r.	153
Kondominium	153
Terytoria międzynarodowe	154
Tajwan	156
Federalne Państwo Tureckie Republiki Cypryjskiej	157
Arabska Demokratyczna Republika Sahary	157

Stowarzyszenia państw	158
Wnioski	160
PRZYPADKI SZCZEGÓLNE	160
Suwerenny Zakon Kawalerów Maltańskich	160
Stolica Apostolska i Watykan	161
Powstańcy i strony walczące	161
Ruchy narodowowyzwoleńcze	161
Międzynarodowe spółki publiczne	163
Korporacje ponadnarodowe	164
PRAWO NARODÓW DO SAMOSTANOWIENIA	164
Ustanowienie prawa podmiotowego	164
Definicja samostanowienia	167
OSOBY FIZYCZNE	168
Międzynarodowa odpowiedzialność karna	169
ORGANIZACJE MIĘDZYNARODOWE	173
NABYCIE PODMIOTOWOŚCI PRAWNEJ, JEJ ISTOTA I KONSEKWENCJE – WNIOSKI	173
Rozdział szósty	
MIĘDZYNARODOWA OCHRONA PRAW CZŁOWIEKA	177
CHARAKTER PRAW CZŁOWIEKA	177
KONCEPCJE IDEOLOGICZNE DOTYCZĄCE PRAW CZŁOWIEKA W PRAWIE MIĘDZYNARODOWYM	178
ROZWÓJ MIĘDZYNARODOWYCH PRAW CZŁOWIEKA	180
NIEKTÓRE PODSTAWOWE ZASADY	181
Jurydykacja krajowa	181
Zasada wyczerpania krajowych środków odwoławczych	181
Prawa priorytetowe	182
Zwyczajowe prawo międzynarodowe a prawa człowieka	182
SYSTEM NARODÓW ZJEDNOCZONYCH – OGÓLNIE	182
Ochrona zbiorowych praw grup i jednostek	185
Zakaz ludobójstwa	185
Zakaz dyskryminacji	187
Zasada samostanowienia jako prawo człowieka	189
Ochrona mniejszości narodowych	190
Inne proponowane prawa zbiorowe	194
SYSTEM NARODÓW ZJEDNOCZONYCH – IMPLEMENTACJA	194
Organy polityczne – ogólnie	195
Komisja Praw Człowieka	195
Ciała ekspertów utworzone przez organy ONZ	196
Podkomisja do spraw Zapobiegania Dyskryminacji i Ochrony Mniejszości	196
Międzynarodowy pakt praw gospodarczych, społecznych i kulturalnych	197
Ciała ekspertów utworzone na podstawie umów międzynarodowych	198
Komitet do spraw Eliminacji Dyskryminacji Rasowej	198
Komitet Praw Człowieka	200
Komitet do spraw Eliminacji Wszelkich Form Dyskryminacji Kobiet	204
Komitet przeciwko Torturom	205
Komitet Praw Dziecka	208

<i>Komitet do spraw Ochrony Pracowników Migrujących</i>	209
Wnioski	210
ORGANIZACJE WYSPECJALIZOWANE	211
Międzynarodowa Organizacja Pracy	211
Organizacja Narodów Zjednoczonych do spraw Oświaty, Nauki i Kultury (UNESCO)	213
Rozdział siódmy	
REGIONALNA OCHRONA PRAW CZŁOWIEKA	215
EUROPA	215
Rada Europy	215
Europejska konwencja praw człowieka	216
System konwencyjny	217
Europejska karta społeczna	222
Europejska konwencja o zapobieganiu torturom oraz niehumanicznemu i poniżającemu traktowaniu lub karaniu	224
Konwencja ramowa o ochronie mniejszości narodowych	225
Unia Europejska	227
OBWE (Organizacja Bezpieczeństwa i Współpracy w Europie)	229
Konwencja WNP praw człowieka i podstawowych wolności	232
Izba Praw Człowieka Bośni i Hercegowiny	233
AMERYKAŃSKA KONWENCJA PRAW CZŁOWIEKA	233
KARTA PRAW CZŁOWIEKA I NARODÓW Z BANDŻUL	238
ARABSKA KARTA PRAW CZŁOWIEKA	239
Rozdział ósmy	
UZNANIE	240
UZNANIE PAŃSTW	241
UZNANIE RZĄDÓW	246
UZNANIE DE FACTO I DE IURE	249
PRZEDWCZESNE UZNANIE	250
UZNANIE DOMNIEMANE	251
UZNANIE WARUNKOWE	252
UZNANIE ZBIOROWE	253
WYCOPANIE UZNANIA	253
BRAK UZNANIA	254
PRAWNE SKUTKI UZNANIA	256
Skutki międzynarodowe	256
Skutki wewnętrzne	256
Wielka Brytania	257
Stany Zjednoczone	264
Rozdział dziewiąty	
TERYTORIUM	267
KONCEPCJA TERYTORIUM W PRAWIE MIĘDZYNARODOWYM	267
SUWERENNOŚĆ TERYTORIALNA	269
TYTUŁ PRAWNY DO TERYTORIUM A NOWE PAŃSTWA	270

NABYCIE DODATKOWEGO TERYTORIUM	272
Traktaty graniczne i arbitraż graniczny	273
Przyrost terytorium	274
Cesja	274
Podbój i użycie siły	275
Sprawowanie efektywnej władzy	277
Prawo międzyczasowe	280
Data decydująca	281
Sprawowanie władzy (<i>effectivités</i>)	282
Rola późniejszego postępowania: uznanie, przyzwolecie oraz przeszkoda niepozwalająca na powoływanie się na fakty lub okoliczności sprzeczne z poprzednimi oświadczeniami bądź czynnościami	284
Wnioski	288
INTEGRALNOŚĆ TERYTORIALNA, SAMOSTANOWIENIE I RÓŻNE ROSZCZENIA	289
Doktryna <i>uti possidetis</i>	290
Inne zasady	292
Międzynarodowe rzeki graniczne	293
Falklandy	293
„WSPÓLNE DZIEDZICTWO LUDZKOŚCI”	294
OBSZARY POLARNE	295
DZIERŻAWA I SERWITUTY	298

Rozdział dziesiąty

PRAWO LOTNICZE I KOSMICZNE	300
PRAWO LOTNICZE	300
Teorie	300
Struktura	301
Konwencja warszawska	303
Bezprawne naruszenia przestrzeni powietrznej oraz zestrzelenia samolotów cywilnych	306
PRAWO KOSMICZNE	310
Definicja i delimitacja przestrzeni kosmicznej	310
Reżim przestrzeni kosmicznej	311
Telekomunikacja	314

Rozdział jedenasty

PRAWO MORZA	317
MORZE TERYTORIALNE	319
Wody wewnętrzne	319
Linie podstawowe	320
Zatoki	323
Wyspy	324
Państwa archipelagowe	325
Szerokość morza terytorialnego	326
Delimitacja morza terytorialnego między państwami, których wybrzeża leżą naprzeciw siebie lub sąsiadują ze sobą	327
Charakter prawny morza terytorialnego	328

NABYCIE DODATKOWEGO TERYTORIUM	272
Traktaty graniczne i arbitraż graniczny	273
Przyrost terytorium	274
Cesja	274
Podbój i użycie siły	275
Sprawowanie efektywnej władzy	277
<i>Prawo międzyczasowe</i>	280
<i>Data decydująca</i>	281
<i>Sprawowanie władzy (effectivités)</i>	282
<i>Rola późniejszego postępowania: uznanie, przyzwolecie oraz przeszkoda niepozwalająca na powoływanie się na fakty lub okoliczności sprzeczne z poprzednimi oświadczeniami bądź czynnościami</i>	284
Wnioski	288
INTEGRALNOŚĆ TERYTORIALNA, SAMOSTANOWIENIE I RÓŻNE ROSZCZENIA	289
Doktryna <i>uti possidetis</i>	290
Inne zasady	292
Międzynarodowe rzeki graniczne	293
Falklandy	293
„WSPÓLNE DZIEDZICTWO LUDZKOŚCI”	294
OBSZARY POLARNE	295
DZIERŻAWA I SERWITUTY	298

Rozdział dziesiąty

PRAWO LOTNICZE I KOSMICZNE	300
PRAWO LOTNICZE	300
Teorie	300
Struktura	301
<i>Konwencja warszawska</i>	303
Bezprawne naruszenia przestrzeni powietrznej oraz zestrzelenia samolotów cywilnych	306
PRAWO KOSMICZNE	310
Definicja i delimitacja przestrzeni kosmicznej	310
Reżim przestrzeni kosmicznej	311
Telekomunikacja	314

Rozdział jedenasty

PRAWO MORZA	317
MORZE TERYTORIALNE	319
Wody wewnętrzne	319
Linie podstawowe	320
Zatoki	323
Wyspy	324
Państwa archipelagowe	325
Szerokość morza terytorialnego	326
Delimitacja morza terytorialnego między państwami, których wybrzeża leżą naprzeciw siebie lub sąsiadują ze sobą	327
Charakter prawny morza terytorialnego	328

Prawo nieszkodliwego przepływu	328
Jurysdykcja nad obcymi statkami	331
CIEŚNINY MIĘDZYNARODOWE	332
STREFA PRZYLEGŁA	334
WYŁĄCZNA STREFA EKONOMICZNA	335
SZELF KONTYNTENTALNY	338
Definicja	339
Prawa państwa nadbrzeżnego	341
DELIMITACJA OBSZARÓW MORSKICH	342
PAŃSTWA ŚRÓDLĄDOWE	350
MORZE OTWARTE	351
Jurysdykcja na morzu otwartym	353
Wyjątki od zasady wyłączności jurysdykcji państwa bandery	355
1. Prawo wizyty	355
2. Piractwo	355
3. Handel niewolnikami	356
4. Nielegalne nadawanie audycji	356
5. Prawo pościgu	357
6. Kolizje	358
7. Prawa traktatowe	358
8. Zanieczyszczenie	358
9. Ławice występujące w wyłącznych strefach ekonomicznych dwóch lub wielu państw nadbrzeżnych albo w obrębie wyłącznej strefy ekonomicznej i na obszarze położonym poza strefą, lecz przyległym do niej	360
MIĘDZYNARODOWE DNO MÓRZ I OCEANÓW	364
Wprowadzenie	364
Konwencja o prawie morza z 1982 r. (część XI)	364
Zasada wzajemności państw	365
Porozumienie z 1994 r. w sprawie implementacji postanowień Konwencji o prawie morza, dotyczących dna mórz i oceanów	366
Międzynarodowa Organizacja Dna Morskiego	367
ROZSTRZYGANIE SPORÓW	368
Rozdział dwunasty	
JURYSDYKCJA	371
ZASADA JURYSDYKCJI KRAJOWEJ	373
JURYSDYKCJA USTAWODAWCZA, WYKONAWCZA I SĄDOWA	374
JURYSDYKCJA CYWILNA	375
JURYSDYKCJA KARNA	376
Zasada terytorialności	376
Zasada obywatelstwa	380
Zasada jurysdykcji biernej	383
Zasada ochrony	384
Zasada powszechności	385
Piractwo	385
Zbrodnie wojenne, zbrodnie przeciwko pokojowi i zbrodnie przeciwko ludzkości	386

Umowy międzynarodowe dotyczące jurysdykcji	388
Bezprawne zatrzymanie podejrzanych i wykonanie jurysdykcji	393
Amerykańska ustawa o roszczeniach cudzoziemców	394
Ekstradycja	396
JURYSDYKCJA EKSTERYTORIALNA	397
Rozdział trzynasty	
IMMUNITETY JURYSDYKCYJNE	402
IMMUNITET SUWERENNY PAŃSTWA	402
Podejście oparte na immunitecie absolutnym	404
Podejście oparte na immunitecie ograniczonym	407
Akty suwerenne (<i>iure imperii</i>) i niesuwerenne (<i>iure gestionis</i>) państwa	409
Immunitet jurysdykcyjny państwa a łamanie praw człowieka	413
Czynności handlowe	415
Umowy o pracę	418
Inne okoliczności wyłączające immunitet	419
Kwestia podmiotowości prawnej – pośrednictwo i rola państwa	420
Kwestia osobowości – immunitet osób zajmujących wysokie stanowiska państwowe	425
Zrzeczenie się immunitetu	427
Zajęcie własności bez wyroku sądu	428
Immunitet egzekucyjny	429
Ciężar i jakość materiału dowodowego	431
Wnioski	432
PRAWO DYPLMATYCZNE	433
Konwencja wiedeńska o stosunkach dyplmatycznych z 1961 r.	434
Nietykalność misji dyplmatycznej	435
Poczta dyplmatyczna	438
Immunitety dyplmatyczne – własność	440
Immunitety dyplmatyczne – nietykalność osobista	441
Zrzeczenie się immunitetu jurysdykcyjnego	445
Immunitety i przywileje konsularne: Konwencja wiedeńska o stosunkach konsularnych z 1963 r.	446
Konwencja o misjach specjalnych z 1969 r.	447
Konwencja wiedeńska o reprezentacji państw w ich stosunkach z organizacjami międzynarodowymi z 1975 r.	448
Immunitety organizacji międzynarodowych	448
Osoby korzystające z międzynarodowej ochrony	449
Rozdział czternasty	
ODPOWIEDZIALNOŚĆ PAŃSTWA	450
NATURA ODPOWIEDZIALNOŚCI PAŃSTWA	451
Kwestia winy	452
Możliwość przypisania czynu	454
Czyny <i>ultra vires</i>	455
Kontrola i odpowiedzialność państwa	456
Zamieszki, powstania i wojny domowe	457

Okoliczności wyłączające bezprawność działania	458
Powołanie się na odpowiedzialność państwa	462
Konsekwencje bezprawnych działań międzynarodowych	463
Zaprzestanie działania	463
Odszkodowanie	463
Poważne naruszenie norm bezwzględnie obowiązujących (<i>ius cogens</i>)	466
Ochrona dyplomatyczna i „narodowość” roszczeń	467
Wyczerpanie procedur krajowych	472
TRAKTOWANIE CUDZOZIEMCÓW	474
Odpowiedni standard traktowania	475
WYWŁASZCZENIE ZAGRANICZNEJ WŁASNOŚCI	477
Kwestia własności	479
Natura wywłaszczenia	479
Cele publiczne	480
Odszkodowanie	481
Dwustronne traktaty inwestycyjne	483
Umowy ryczałtowe	484
Niedyskryminacja	485
Agencja Wielostronna Gwarancji Inwestycyjnych	485
Rozdział piętnasty	486
MIĘDZYNARODOWE PRAWO OCHRONY ŚRODOWISKA	486
ODPOWIEDZIALNOŚĆ PAŃSTWA A ŚRODOWISKO NATURALNE	490
Podstawowe obowiązki państw	490
Odpowiedni standard	492
Spowodowana szkoda	493
Odpowiedzialność za szkody wyrządzone przez osoby prywatne	495
Zapobieganie szkodom o zasięgu transgranicznym będących skutkiem ryzykownych działań	495
Teoretyczne podstawy odpowiedzialności państwa	497
WSPÓŁPRACA MIĘDZYNARODOWA	497
ZANIECZYSZCZENIE POWIETRZA	502
ZANIK WARSTWY OZONOWEJ I GLOBALNE OCIEPLENIE	504
PRZESTRZEŃ KOSMICZNA	508
MIĘDZYNARODOWE CIEKI WODNE	509
DZIAŁALNOŚĆ SZCZEGÓLNIE NIEBEZPIECZNA	512
Działalność jądrowa	512
Przedkładanie informacji	513
Udzielanie pomocy	514
Bezpieczeństwo jądrowe	515
Odpowiedzialność cywilna	515
Odpady niebezpieczne	517
ZANIECZYSZCZANIE MÓRZ	518
Zanieczyszczenia ze statków	518

Rozdział szesnasty

PRAWO TRAKTATÓW	521
ZAWIERANIE TRAKTATÓW	523
Wymogi formalne	523
Zgoda	525
Zgoda wyrażona w drodze podpisania	525
Zgoda wyrażona w drodze wymiany dokumentów stanowiących traktat	526
Zgoda wyrażona w drodze ratyfikacji	526
Zgoda wyrażona w drodze przystąpienia	527
ZASTRZEŻENIA DO TRAKTATÓW	528
WEJŚCIE W ŻYCIE TRAKTATÓW	534
STOSOWANIE TRAKTATÓW	535
Państwa trzecie	536
POPRAWKI I MODYFIKACJA TRAKTATÓW	537
INTERPRETACJA TRAKTATU	539
NIEWAŻNOŚĆ, WYGAŚNIĘCIE I ZAWIESZENIE DZIAŁANIA TRAKTATÓW	542
Postanowienia ogólne	542
Nieważność traktatów	542
Prawo krajowe	542
Błąd	543
Oszustwo i przekupstwo	544
Przymus	544
Ius cogens	546
Następstwa nieważności traktatów	546
Wygaśnięcie traktatów	547
Wygaśnięcie na podstawie postanowień traktatu lub za zgodą stron	547
Istotne naruszenie traktatu	548
Sytuacja uniemożliwiająca wykonywanie traktatu	549
Zasadnicza zmiana okoliczności	550
Następstwa wygaśnięcia lub zawieszenia działania traktatu	551
ROZSTRZYGANIE SPORÓW	552
TRAKTATY MIĘDZY PAŃSTWAMI A ORGANIZACJAMI MIĘDZYNARODOWYMI	552

Rozdział siedemnasty

SUKCESJA PAŃSTW	554
CIĄGŁOŚĆ I SUKCESJA	556
SUKCESJA UMÓW MIĘDZYNARODOWYCH	559
Kategorie umów: terytorialne, polityczne i inne	560
Ogólne zasady sukcesji umów	562
Przyłączenie i połączenie	562
Cesja terytorium jednego państwa na rzecz innego	563
Secesja w państwie istniejącym i utworzenie nowego państwa lub państw	564
„Nowo powstające państwa”	566
Rozpad państw	567
Międzynarodowe traktaty dotyczące praw człowieka	568
SUKCESJA W ODNIENIENIU DO INNYCH ZAGADNIENIŃ NIŻ TRAKTATY	571

Członkostwo w organizacjach międzynarodowych	571
Sukcesja majątku i długów	571
<i>Własność państwowa</i>	572
<i>Archiwa państwowe</i>	575
<i>Długi publiczne</i>	577
<i>Prawa prywatne</i>	580
Sukcesja państw a obywatelstwo	582
HONGKONG	584
Rozdział osiemnasty	
POKOJOWE ROZSTRZYGANIE SPORÓW MIĘDZYNARODOWYCH	586
DYPLOMATYCZNE METODY ROZSTRZYGANIA SPORÓW	589
Rokowania	589
Dobre usługi i mediacja	590
Badania	591
Koncyliacja	592
ORGANIZACJE MIĘDZYNARODOWE A ROZSTRZYGANIE SPORÓW	593
Organizacje regionalne a Organizacja Narodów Zjednoczonych	593
Unia Afrykańska (Organizacja Jedności Afrykańskiej)	594
Organizacja Państw Amerykańskich	597
Liga Państw Arabskich	597
Europa	598
Organizacje międzynarodowe o ograniczonych kompetencjach	599
Rozdział dziewiętnasty	
MIĘDZYNARODOWE SĄDY I TRYBUNAŁY	606
ARBITRAŻ	606
ROZSTRZYGANIE SPORÓW NA DRODZE SĄDOWEJ	610
Międzynarodowy Trybunał Sprawiedliwości	610
<i>Organizacja Trybunału</i>	611
<i>Jurysdykcja Trybunału</i>	613
<i>Rola Trybunału</i>	634
Międzynarodowy Trybunał Prawa Morza	635
Proliferacja sądów i trybunałów	638
Rozdział dwudziesty	
PRAWO MIĘDZYNARODOWE A UŻYCIE SIŁY PRZEZ PAŃSTWA	639
PRAWO A SIŁA – OD IDEI „WOJNY SPRAWIEDLIWEJ” DO NARODÓW ZJEDNOCZONYCH	639
KARTA NARODÓW ZJEDNOCZONYCH	642
„Siła”	643
„Przeciwko integralności terytorialnej lub niepodległości politycznej któregokolwiek państwa”	645
KATEGORIE SIŁY	645
Retorsje	646
Represalia	646
Prawo do samoobrony	647

Ochrona własnych obywateli przebywających za granicą	652
Wnioski	653
Zbiorowa samoobrona	653
SIEĆ A SAMOSTANOWIENIE	654
INTERWENCJA	656
Wojny domowe	656
Pomoc udzielana władzom państwa	658
Pomoc udzielana rebeliantom	659
Sytuacja w Demokratycznej Republice Konga	659
Interwencja humanitarna	660
TERRORYZM I PRAWO MIĘDZYNARODOWE	661
Rozdział dwudziesty pierwszy	
MIĘDZYNARODOWE PRAWO HUMANITARNE	665
Rozwój	665
ZAKRES OCHRONY W RAMACH SYSTEMU KONWENCJI GENEWSKICH	666
METODY PROWADZENIA DZIAŁAŃ WOJENNYCH	670
MIĘDZYNARODOWE I WEWNĘTRZNE KONFLIKTY ZBROJNE	673
KONFLIKTY ZBROJNE NIEMAJĄCE CHARAKTERU MIĘDZYNARODOWEGO	676
EGZEKOWANIE PRAWA HUMANITARNEGO	679
WNIOSKI	680
Rozdział dwudziesty drugi	
ORGANIZACJA NARODÓW ZJEDNOCZONYCH	683
SYSTEM NARODÓW ZJEDNOCZONYCH	683
Rada Bezpieczeństwa	684
Zgromadzenie Ogólne	687
Rada Gospodarczo-Społeczna	689
Rada Powiernicza	690
Sekretariat	690
Organizacje wyspecjalizowane	691
Wyspecjalizowane organizacje gospodarcze i finansowe	693
POKOJOWE ROZSTRZYGANIE SPORÓW MIĘDZYNARODOWYCH	694
Liga Narodów	694
System Organizacji Narodów Zjednoczonych	695
Rada Bezpieczeństwa	696
Zgromadzenie Ogólne	698
Sekretarz generalny	699
Misje pokojowe i obserwacyjne	699
Wnioski	705
SYSTEM BEZPIECZEŃSTWA ZBIOROWEGO	706
Rada Bezpieczeństwa	706
Stwierdzenie stanu faktycznego	707
Działania przewidziane w rozdziale VII	710
Użycie siły w działaniach nieobjętych stosowaniem środków przymusu	719
Zakres operacji ONZ: od pomocy humanitarnej do akcji z zastosowaniem środków przymusu – wnioski	725

<i>Rada Bezpieczeństwa, prawo międzynarodowe, Międzynarodowy Trybunał Sprawiedliwości</i>	726
<i>Rola Zgromadzenia Ogólnego</i>	728
<i>ONZ a porozumienia i organizacje regionalne</i>	730
Rozdział dwudziesty trzeci	
ORGANIZACJE MIĘDZYNARODOWE	735
ROZWÓJ HISTORYCZNY	735
RÓŻNE UJĘCIA PROBLEMATYKI ORGANIZACJI MIĘDZYNARODOWYCH	737
ORGANIZACJE O CHARAKTERZE UNIWERSALNYM	738
Liga Narodów	738
Organizacja Narodów Zjednoczonych	739
Międzynarodowe organizacje gospodarcze	739
ORGANIZACJE REGIONALNE	740
Europa	741
Organizacja Paktu Północnoatlantyckiego	741
Unia Zachodnioeuropejska	742
Rada Europy	742
Organizacja Współpracy Gospodarczej i Rozwoju (OECD)	743
Unia Europejska	743
Organizacja Bezpieczeństwa i Współpracy w Europie (OBWE)	747
Wspólnota Niepodległych Państw	749
Kontynent amerykański	750
Liga Państw Arabskich	750
Afryka	751
Europa Wschodnia	752
Azja	752
WYBRANE ASPEKTY PRAWNE FUNKCJONOWANIA ORGANIZACJI MIĘDZYNARODOWYCH	753
Podmiotowość prawna	753
Dokumenty założycielskie	757
Uprawnienia organizacji międzynarodowych	759
Prawo mające zastosowanie do organizacji międzynarodowych	760
Odpowiedzialność organizacji międzynarodowych	761
Odpowiedzialność państw członkowskich	762
Kwestia odpowiedzialności organizacji międzynarodowych	764
Przywileje i immunitety	764
Rozwiązanie organizacji	769
Sukcesja	769
Przypisy	771
Zestawienie traktatów i umów	1049